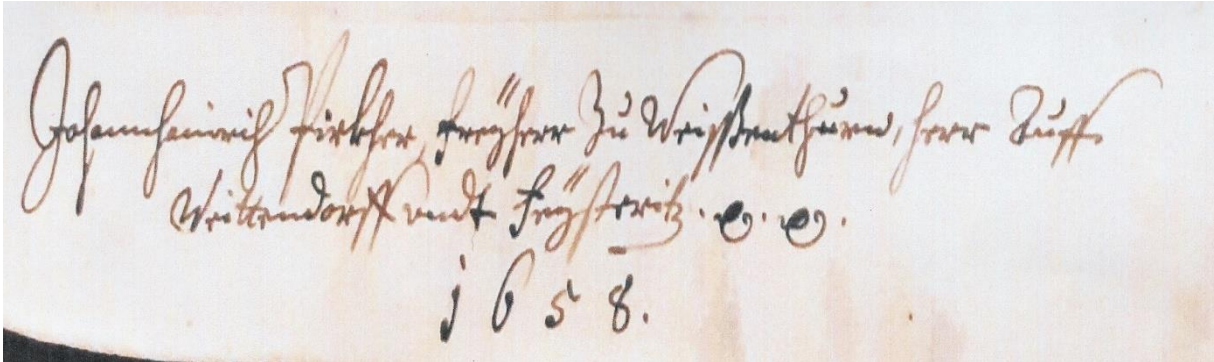

Provenance

van de *Atlas Novus* in de Cultuurbibliotheek Stock-Laureyns (CB)

Kanunnik Dr. Robrecht Stock schonk de atlas aan de *Kultuurbibliotheek voor West-Vlaanderen* (de eerste benaming van de bibliotheek bij de stichting in 1957). Hij had die gekocht van Ronald Vere Tooley (1898-1986) stichter van de *Map Collectors Circle*, handelaar en schrijver over cartografie.

De volledige titel van de atlas luidt *Theatrum Orbis Terrarum, sive, Atlas Novus*. De atlas verscheen in meerdere talen. De Nederlandse titel luidt: *Toneel van de wereld, ofwel nieuwe atlas*. De atlas van de CB is een Duitse uitgave *Novus Atlas, das ist Weltbeschreibung Mit schönen neuen aussführlichen Landtaffeln in Kupffer gestochen und an den Tag gegeben durch Wilhelm und Joan Blaeu*.

Willem Jansz. Blaeu begon de uitgave in 1634 met 208 kaarten. In 1655 bestond de atlas uit 6 delen en 400 kaarten. Die groeide onder zijn zoon Joan uit tot de twaalfdelige *Atlas Maior* in 1662.

De Duitstalige uitgave verscheen in 1654. Vier jaar later werd onze provenance geschreven.

De naam van de eigenaar uit 1658 bleef onleesbaar tot ik een alfabet uit de 18de eeuw vond. Ik dacht: de 18de eeuw dat komt toch in de buurt en ik begon te puzzelen.

Uiteindelijk bekam ik: *Johann Heinrich Pürcker Freiherr zu Weisenthurn Herr zu.. Weittendorff und Feystritz etc. etc.*

Bovendien stootte ik op een artikel *Die Freiherren Pürcker von Weisenthurn* door Heinrich Ritter von Srbik, in 1948 verschenen in *Zeitschrift des Historischen Vereines für Steiermark*. Op p. 99-100 las ik dat de Freiherren Pürcker von Weisenthurn als dank van het huis van Habsburg voor hun hulp in

de strijd om Eger, voortaan ook de titel mogen dragen: *Pürcker Freyherren von und zu Weisenthurn auf Weittendorff und Feystritz*. Daarmee kreeg het laatste woord van de titel meteen ook een plaats.

Het artikel van Heinrich Ritter von Srbik kan men op het net vinden. Weisenthurn ligt in Rijnland-Palts; Weittendorff in Beieren en Feistriz in een Oostenrijkse deelstaat. De naam *Pürcker* werd overigens vroeger ook wel *Pircker* geschreven.

Nu willen we natuurlijk ook iets méér weten over die Freyherr Johann Heinrich. Het geslacht Pürcker beleefde dus zijn hoogtepunt in 1654 toen Keizer Ferdinand III nog een titel aan hun naam toevoegde. Ze kregen die titel als dank van het huis van Habsburg voor hun hulp in de strijd tegen de Ottomanen in

Eger. Eger of Erlau werd in 1596 veroverd door de Ottomanen. Pas in 1687 kon Karel IV van Lotharingen, de stad weer heroveren.

Het is vooral Salomon Pürcker - de vader van Johan Heinrich? - die succesvol trouwde, vocht en handel dreef. Nadien ging het vlug bergaf met de familie. De provenance kan dus gelezen worden als:

Johanheinrich Pircker freiherr zu Weisenthurn herr zu..

Weittendorff und Frystritz etc. etc.

1658.

Ik handgaaf nog twee puntjes voor niet ontcijferde letters.

In dergelijke huizen trof men vaak een bibliotheek aan. De aanzienlijke bibliotheek (met juridische werken, kruidenboeken, godsdienstige reformatorische boeken) van Salomon Pircker bijvoorbeeld, zou in 1657 overgebracht zijn naar *die Bibliothek des Stiftes St. Lambrecht*. (cfr. o.c. p. 102)

Verder onderzoek zal misschien uitwijzen wat de uitgewiste, moeilijk te lezen, stempels betekenen die nog op een paar volumes van de atlas in de CB te zien zijn.

Tenslotte nog een Pürcker: De grafsteen van Ferdinand Pürcker gestorven in 1661 en begraven naast zijn vrouw in Stainz in West-Stiermarken (Oostenrijk).

Pürcker wordt hier gespeld als PIRCKHER FREIHERR ZUM WEISSETHURN HERR ZU OBER LEMBSHITZ AUF WEITENDORF UND FEISTRIZ. Heinrich Ritter von Srbik vermeldt in zijn artikel een Ferdinand, zoon van Salomon, op p. 89.

ALLHIE LIGT BEGRABEN DER WOLL GEBORNE HERR
 HERR FERDINAND PIRCHER FREYHERR ZUM WEISSENTHURNHERR
 ZV OBER LEMUSHTZ AVF WEITENDORF VND FEISTRIZ
 SAMBT SEINER GELIEBSTEN FRAVEN GEMAHL MARIA AMMA
 LESPACHERIN FREYIN EIN GEBORNE FREYIN VON PFEILBERG
 WELCHE MIT EINEM SCHONEN VERNUNFTIGEN GOTTELIGEN
 END IHREN ABSCHIDT VON DIESEM LAMERTHAL DER ZERGENG
 LICHEN WELT GENOMMEN DEN 27. IEN. 1661
 O MENTSCH GEBORREN ZV DEM TOTT VAS LICH SVLCH NICHT HIE
 SONDER BEI GOTT
 GETRES IN TOTT GLEICH VIL IN LEBEN IADE HERR ZV EINEM SIGILL
 GEGEBEN
 DEREN LEINER SO IN TOTT ENTLOSCHEN BEDE HILFZ MIT
 DIESEM STAIN SEIND VERSCHLOSSEN
 HIE LIGEN WIRR VND WARTEN DEINER
 DV WIRST AVCH SEIN DER VNSERIGEN EINER
 GEDENKT AVF VNS GLEICH VIE VIL
 AVF DICH
 MIT DEINEM GEDETT VNSER